
B.S. Wenger, New York Jews and the Great Depression: Uncertain Promise

Review by: רוברט רוקאווי

Zion / ציון, Vol. 4 (תשנ"ט), pp. 530-532

Published by: [Historical Society of Israel](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70034108>

Accessed: 29/11/2011 07:42

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

Beth S. Wenger, *New York Jews and the Great Depression: Uncertain Promise*, Yale University Press, New Haven 1996, xvi+269 pp.

לא היתה קהילה יהודית עירונית בגלות שדמתה בהקפה, ברבגוניותה ובהשפעתה לקהילה היהודית בעיר ניו-יורק. בתחילת המאה העשרים התגוררו בעיר כחצי מיהודי ארצות הברית.¹ הגידול בניידות הכלכלית והגיאוגרפית אחרי מלחמת העולם השנייה הביאה לירידה במספרם של יהודי ניו-יורק. עם זאת, בשנות התשעים עדיין חיו למעלה מ-1,400,000 יהודים באזור המטרופולין של העיר, הווה אומר, כרבע מכלל היהודים בארצות הברית.² אין פלא אפוא שרבים התעניינו ביהודי ניו-יורק – היסטוריונים, סוציולוגים, סופרים ואנשי קולנוע. אף חלק גדול מההיסטוריוגרפיה היהודית האמריקנית מתמקדת בהם. ספרה של ונגר הוא החיבור החדש ביותר שנוסף למחקרים המרשימים שהתפרסמו בתחום זה.

בת ונגר, פרופסור להיסטוריה יהודית באוניברסיטת פנסילבניה, בוחנת בספרה את עולמה הפנימי של הקהילה היהודית בניו-יורק בשנות השפל הגדול (1929–1941). באותה עת היו יהודי העיר הקבוצה האתנית הגדולה ביותר בה – למעלה מ-40% מכלל יהודי ארצות הברית. אף שתקופת השפל הגדול נדונה בהרחבה ברבים מתיאורי החוויה היהודית-האמריקנית, הרי שרוב ההיסטוריונים היהודים-האמריקנים שכתבו על תקופה זו התמקדו בעליית האנטישמיות באמריקה או בתגובות הממשל האמריקני והקהילה היהודית על עליית הנאציזם בגרמניה.³ כתוצאה מכך יש נטייה להתעלם מהבטים אחרים בחיי היהודים בשנות השלושים. ההתמקדות בהשלכותיו של השפל הגדול על הקהילה היהודית בניו-יורק ממלאת אפוא חלק גדול בהיסטוריה של יהודי אמריקה.

התיזה המרכזית של הספר היא, שהתגובות של היהודים על השפל הביאו לשינוי בדפוסי החשיבה שלהם ביחס לפוליטיקה ולארגון החיים לשכונות, להשכלה ולמשפחה. דפוסיים חדשים אלה היו היסוד לחיים היהודיים אחרי מלחמת העולם השנייה.

ונגר מתרכזת בעיקר ביהודי מזרח אירופה ובילדיהם. בשנות העשרים חוו יהודים אלה את הטראומה של ההגירה, ומאז התנסו בשיפור איטי אך מתמיד במצבם החומרי. עד לימי השפל כבר השתייכו מרבית המהגרים וילדיהם, שנולדו באמריקה, למעמד הצווארון הלבן ועברו להתגורר בשכונות של

1 ב-1905 מנו יהודי ניו-יורק 672,000 נפש, וכלל יהודי ארצות הברית 1,400,000 נפש. ראו: A. Karp, *Haven and Home: A History of Jews in America*, New York 1985, pp. 374, 378; J. Lestschinsky, 'Economic and Social Development of American Jewry', *The Jewish*

People – Past and Present, IV (1955), pp. 56, 58
2 *American Jewish Year Book*, XCV (1995), p. 198

3 H. Feingold, *The Politics of Rescue: The Roosevelt Administration and the Holocaust, 1938–1945*, New Brunswick, NJ 1970; idem, 'Who Shall Bear the Guilt for the Holocaust: The Human Dilemma', *American Jewish History*, LXVIII (March 1979), pp. 261–283; M.R. Gottlieb, *American Anti-Nazi Resistance, 1933–1941: An Historical Analysis*, New York 1981; S. Shafir, 'American Jewish Leaders and the Emerging Nazi Threat, 1928 – January 1933', *American Jewish Archives* (November 1979), pp. 150–185. לפי שעה, הניתוח המקיף ביותר של האנטישמיות באמריקה הוא: L. Dinnerstein, *Anti-Semitism in America*, New York 1994. עמ' 105–127 עוסקים בשנות השלושים.

המעמד הבינוני. התקדמות זו גרמה להם להאמין שילדיהם יוכלו להגיע להשגים גדולים עוד יותר. על כן גרם להם השפל לאכזבה קשה ועורר ספקות באשר לסיכויי היהודים בארצות הברית בעתיד. תחושה זו של אי ודאות התגברה עם עליית האנטישמיות באמריקה. למרות חששותיהם, וחרף העובדה שהמפלגה הקומוניסטית והתנועה הציונית (בעיקר ההתיישבות בארץ ישראל) משכו רבים מבין היהודים המשכילים, הרי שרוב היהודים לא התייashו מאמריקה; ההפך הוא הנכון. כפי שזונגר מיטיבה להוכיח, יהודים אמריקנים המשיכו להתעמת עם האתגרים העומדים בפניהם בדרכים חדשניות. הם פיתחו, לדוגמה, דרכים חדשות לשמר את זהותם האתנית, במקביל להסתגלותם לתברה האמריקנית המשתנה. כדי להציג את הדרכים שבאמצעותן הסתגלו היהודים לנסיבות המשתנות, מציגה ונגר מגוון הבטים של החיים היהודיים ובוחרת את השפעת השפל הגדול על כל אחד ואחד מהם.

התיזה המרכזית של הספר מוצגת בצורה משכנעת ומתועדת. לעומת זאת, כמה פרקים כתובים טוב יותר מאחרים, מאחר שהם חושפים מידע חדש ואינטרפרטציות חדשות. הדיון בכלכלה אמנם מאפשר לבחון מקרוב את מגוון המעמדות בקהילה היהודית, בחינה ראשונה מסוגה, אך המסקנות העולות ממנו דומות למסקנות שהוסקו במחקרים קודמים: היהודים עסקו בעיקר במקצועות הצווארון הלבן ובמסחר והצליחו לעבור את תקופת השפל ביתר קלות מאשר קבוצות אחרות. הדבר התאפשר על אף הסבל הפרטי הרב של יהודים בני מעמד הפועלים ושל יהודים שהתמודדו עם אפליה בתעסוקה בגלל אנטישמיות. גם מסקנה העולה בפרק אחר ידועה היטב: בהשוואה לקבוצות אתניות אחרות, צעירים יהודים נשארו בבית הספר זמן רב יותר, נישאו בגיל מאוחר יותר וילדו פחות ילדים כאשר נישאו.

עם זאת, בפרקים העוסקים בשכונות, בפוליטיקה ובחיים המוסדיים מובא פירוט חדשני רב והערות מעניינות מאוד. ונגר מרשימה במיוחד בתיאור תגובותיהן של נשים יהודיות על המשברים הכלכליים ועל תרומתן לכלכלת המשפחה. היא מראה כיצד השתתפותן של הנשים בכוח העבודה שינתה את ציפיותיהן, אף שהיא מוצגת כבעלת 'תועלת זמנית'. ביחס לפוליטיקה ונגר מאשרת את הדעה, שהביעה בעבר דבורה דאש מור, כי היהודים שפעלו להשגת רוחה, מקומות עבודה, זכויות אזרח ומעמד בינלאומי, שיקפו אמונה אמריקנית מובהקת, שעלתה בקנה אחד עם ה'ניו דיל' של הנשיא פרנקלין רוזוולט, ולימים גם עם האידיאולוגיה של האגף הליברלי במפלגה הדמוקרטית.⁴ מדובר בהיטמעות ערכית, ולא ב'אמריקניזציה' בלבד. יהודים קשרו אמונה זו למסורות היהודיות של יושר מסחרי וצדק חברתי. מאמצע שנות השלושים ואילך הפך הליברליזם הזה לאידיאולוגיה הפוליטית של יהודים אמריקנים רבים.

אחת מתרומותיו של הספר היא ניתוח התמודדותם של פדרציות ובתי כנסת יהודיים עם השפל הגדול, התמודדות ששינתה את דרכי פעולתם. המימרה 'היהודים דואגים לבני עמם' התרוקנה מתוכנה תחת הנטל הגובר שנו על כתפיהם של ארגוני הרווחה היהודיים, במקביל לירידה בהכנסותיהם. מאחר שכבר לא יכלו להעניק את הסיוע הדרוש לקהילה היהודית, תמכו מנהיגי הקהילות היהודיות ובעלי מקצועות חופשיים בתוכניות הסיוע של שירותי הרווחה הציבוריים ובתוכניות הסוציאליות הממשלתיות.

שינוי זה אילץ את ארגוני הצדקה היהודיים למצוא צידוקים אחרים להמשך קיומם. הם עשו זאת על ידי קביעת סדר עדיפויות חדש: תמיכה בתעסוקה בתוך הקהילה, הדרכה מקצועית ותוכניות להכשרה מקצועית. כמו כן, לחצו מנהיגים יהודיים בניו-יורק על פדרציית הארגונים הפילנתרופיים היהודיים לחזק את הקהילה על ידי הקצאת משאבים לחינוך יהודי, לבילויי פנאי ולתרבות. ונגר מסיקה, כי האתגרים שהציב בפניהם השפל הגדול העמידו את שימור החיים היהודיים הקבוצתיים בראש סדר היום הקהילתי: 'מנהיגי הקהילה היהודית השתכנעו כי הכרת הזהות האתנית, גאווה וכבוד עצמי חיוניים לעתיד היהודי ממש כמו סיוע כלכלי ותעסוקה' (עמ' 206). סדר העדיפויות החדש היה לאבן פינה במדיניות של הקהילה היהודית אחרי המלחמה. כמו כן, בתי כנסת הרחיבו את הקף פעילויותיהם, הקדישו תשומת לב רבה יותר לסוגיות חברתיות והגדילו את מגוון השירותים לקהילה.

בעניין אחד לדעתי מפריזה המחברת. לטענתה: 'שכונות יהודיות בשנות השלושים היו סביבה מגוונת' (עמ' 102). ואולם, בטענה זו יש משום התעלמות מן ההתפרצויות האנטישמיות החריפות שהתחוללו בכמה מקהילות אלה בסוף אותו עשור. יהודים לא חיו בשכונות 'יהודיות', אלא ביחד עם קבוצות אתניות אחרות. וכפי שהראה ההיסטוריון רונלד באיור, מתחים אתניים שהורגשו ברחבי העולם, כגון מדיניות אנטי יהודית בגרמניה ובאיטליה, חוללו מתח ועימותים בין יהודי ניו-יורק לשכניהם האיטלקים והגרמנים.⁵

חיבורה של ונגר כתוב היטב. הוא מבוסס על תיעוד מגוון: עדויות בעל-פה, זיכרונות, פרסומים עצמיים ואקדמיים בני זמננו, סקרים, עיתונים, מסמכים ראשוניים ומגוון מונוגרפיות. הספר יכול לשמש מודל למחקר על השפעת השפל הגדול על קהילה אתנית, ועל הדרכים היצירתיות שבהן הגיבה הקהילה על המשבר. הספר אף תורם להבנתנו את הדרך שבה הגביר או שינה השפל מגמות מתמשכות בהתפתחות הזהות היהודית-האמריקנית. מחקרה של ונגר תורם אפוא תרומה חשובה להבנתנו את החיים היהודיים באמריקה.

רוברט רוקאווי